
РОЗДІЛ XII. ФІЛОСОФІЯ ПРАВА

УДК 340.12

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2026.01.3.44>

ДИСКРЕЦІЙНІ ПОВНОВАЖЕННЯ У СВІТЛІ ДИНАМІЧНОГО РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Ванджурак Р.В.,

доктор філософії в галузі права (*Ph.D. in Law*),
старший науковий співробітник відділу проблем публічного права
Науково-дослідного інституту публічного права,
адвокат,
ORCID: 0000-0002-8474-2276

Ванджурак Р.В. Дискреційні повноваження у світлі динамічного розвитку громадянського суспільства та сучасних інформаційних технологій.

У статті досліджено дискреційні повноваження в контексті нинішніх глобальних суспільно-політичних трансформацій, зокрема динамічного розвитку громадянського суспільства та сучасних інформаційних технологій. Актуальність такого дослідження полягає в тому, що розсуд є чи не єдиним компенсуючим правозастосовним інструментом нівелювання розриву між динамічністю суспільно-правових відносин та сталістю регулюючої ці відносини правової норми, а тому в умовах сьогодення, коли, як правило, перша не завжди може передбачити та врегулювати всі можливі варіації другої, дослідження розсуду мають неабияку вагу та актуальність. Між тим, констатовано, що науковий доробок за темою не можна назвати достатньою мірою опрацьованим. Задля мінімізації виявленої прогалини у наукових дослідженнях за темою, автор поставив метою дослідити дискреційні повноваження в умовах динамічного розвитку громадянського суспільства та сучасних інформаційних технологій. При цьому, таке дослідження проведено у філософсько-правовому ключі, задля більш концептуального усвідомлення заявленої проблематики та шляхів її вирішення. За допомогою методів аналізу, синтезу, узагальнення, індукції, дедукції та аналогії, на основі соціодинамічного підходу з'ясовано та встановлено, що роль громадської думки має неабиякий вплив на формування розсуду суб'єктів правозастосування, особливо в епоху стрімкого розвитку інформаційних технологій, коли такий вплив може бути використаний для досягнення бажаних результатів. Тож провівши короткий аналіз поняття громадської думки та окресливши її значення при формуванні правосвідомості суб'єктів правозастосування вдалося прийти до висновку, що здійснення дискреційних повноважень у сучасних умовах комунікаційних технологій впливу медіа та громадської думки на хід та результати ухвалення процесуальних рішень має супроводжуватися зрозумілим і переконливим обґрунтуванням цих рішень, які б не давали приводу для сумніву у їх законності навіть тим, хто таким рішенням не задоволений. Не менш важливим у цьому процесі є відкритість діалогу органів правозастосування з громадськістю, добутого ціною обґрунтованості та зрозумілості дискреційних рішень й відкритої комунікації правозастосовних органів з громадськістю. Щоправда, важливо, щоб ця комунікація відбувалася в парадигмі збереження балансу цінностей людських прав та свободою слова.

Ключові слова: дискреція, розсуд, громадська думка, інформаційні технології, суб'єкти правозастосування.

Vandzhurak R.V. Discretionary powers in light of the dynamic development of civil society and modern information technologies.

The article examines discretionary powers in the context of current global socio-political transformations, in particular the dynamic development of civil society and modern information technologies. The relevance of such research lies in the fact that discretion is almost the only compensating law enforcement tool for bridging the gap between the dynamism of social and legal relations and the constancy of the legal norm regulating these relations, and therefore, in today's conditions, when, as a rule, the former cannot always foresee and regulate all possible

variations of the latter, research on discretion has considerable weight and relevance. Meanwhile, it has been stated that the scientific work on the topic cannot be called sufficiently developed. In order to minimize the identified gap in scientific research on the topic, the author set the goal of investigating discretionary powers in the context of the dynamic development of civil society and modern information technologies. At the same time, such research was conducted in a philosophical and legal context, for a more conceptual understanding of the stated issues and ways to solve them. Using the methods of analysis, synthesis, generalization, induction, deduction, and analogy, based on a sociodynamic approach, it has been clarified and established that the role of public opinion has a significant impact on the formation of the judgment of law enforcement entities, especially in the era of rapid development of information technologies, when such influence can be used to achieve the desired results. Therefore, after conducting a brief analysis of the concept of public opinion and outlining its significance in the formation of the legal consciousness of law enforcement entities, we managed to come to the conclusion that the exercise of discretionary powers in modern conditions of communication technologies, the influence of media and public opinion on the course and results of procedural decision-making, should be accompanied by a clear and convincing justification of these decisions, which would not give reason to doubt their legality even to someone who is not satisfied with this decision. No less important in this process is the openness of the dialogue between law enforcement agencies and the public, obtained at the cost of the justification and clarity of discretionary decisions and open communication between law enforcement agencies and the public. However, it is important that this communication takes place within the paradigm of maintaining a balance of values, human rights, and freedom of speech.

Key words: discretion, judgment, public opinion, information technology, law enforcement entities.

Постановка проблеми. Глобальні суспільно-політичні трансформації нинішнього світу, що значною мірою активізували роль інститутів громадянського суспільства у житті багатьох країн, справляють свій відчутний вплив і на умови здійснення дискреційних повноважень (розсуду). В цих умовах результати останньої перестають бути винятковою прерогативою відповідних правозастосовних органів держави і дедалі більшою мірою залежать від думки громадськості. При цьому така залежність посилюється з розвитком та використанням сучасних інформаційних технологій, здатних сприяти поширенню й утвердженню цієї думки, як у суспільній свідомості, так і у внутрішніх переконаннях суб'єктів правозастосування при здійсненні ними дискреційних повноважень (ухваленні процесуальних рішень).

Водночас з цим, слід відзначити, що науковий доробок на тему функціонування дискреційних повноважень в умовах сьогодення не можна визнати достатньою мірою опрацьованим. І це при тому, що розсуд є чи не єдиним компенсуючим інструментом розриву між сталістю правової норми та динамічністю відносин, які вона регулює. Відтак, в умовах розвитку інститутів громадянського суспільства та сучасних інформаційних технологій вивчення дискреційних повноважень має неабияку вагу і актуальність. Тож, задля мінімізації названої прогалини в наукових розвідках, **метою даного дослідження** є – визначити у філософсько-правовий спосіб особливості здійснення розсуду суб'єктів правозастосування в контексті динамічного розвитку інститутів громадянського суспільства та сучасних інформаційних технологій.

Стан опрацювання проблематики. Серед віднайдених робіт на тему розсуду, поміж вітчизняних і зарубіжних досліджень, слід вирізнити праці таких дослідників, як І. Андронов, Л. Байрачна, А. Барак, Я. Берназюк, Н. Блажівська, Т. Бондар, В. Вапнярчук, Т. Вілбур, С. Вільямс, Р. Дворкін, П. Демчук, Н. Дроздович, М. Козюбра, М. Костицький, Н. Кушакова-Костицька, І. Малех, Г. Мельник, А. Мірошніченко, С. Ненько, В. Нор, М. Погорецький, Д. Поповський, Р. Римарчук, М. Савчин, І. Серкевич, О. Стівба, О. Стратій, В. Тertiшник, О. Торбас, Б. Фасій, Б. Фітч, Н. Шаптала, Б. Шведа, А. Шевченко та інших. Втім, в роботах названих дослідників здебільшого превалюють нормативний, історико-правовий та юридико-психологічний підхід до вивчення розсуду, в основному оминаючи специфіку основних труднощів та перспектив реалізації дискреційних повноважень в умовах сьогодення. До того ж концептуальне осмислення розсуду нинішньої доби потребує більш глибокого філософсько-правового аналізу.

Методологія дослідження. Окрім загально-наукових методів (аналіз, синтез, узагальнення, індукція, дедукція, аналогія тощо) дослідження феномену розсуду в умовах сьогодення здійснювалося в контексті соціодинамічного підходу. Такий контекст дослідження не випадковий, адже, приміром, притаманні сучасному етапові історії цивілізованого світу тенденції його розвитку дали поштовх реформам у царині процесуального права, тож на основі даного методологічного підходу вдалося здійснити аналіз поточних ревізій у концептуальному осмисленні та реалізації дискреційних повноважень. Відповідно, цей же підхід став інтеграційним фундаментом методологічного

комплексу дослідження особливостей здійснення розсуду в умовах динамічного зростання ролі інститутів громадянського суспільства та розвитку сучасних інформаційних технологій.

Виклад основного матеріалу. Правозастосовна сфера завжди намагається ухвалювати свої рішення в угоду діючій владі та державницькій політиці правлячого в країні політичного режиму. Втім, з розвитком демократичних інститутів, останні все частіше стають вагомим фактором впливу на змістовну спрямованість таких рішень. Ба більше, коли ситуація виходить за межі комфортної, правозастосовні органи можуть діяти навіть всупереч позиції влади чи вимогам закону, якщо такі дії схвалюються та підтримуються громадськістю. Тож можна вважати, що існує фактор, який має не менш важливе значення при ухваленні дискреційних рішень, ніж позиція влади чи вимоги закону [1, с. 84]. І таким фактором є думка громадськості, з якою будь-яка влада, у тому числі й суб'єкти правозастосування, мусять рахуватися й прислуховуватися до її вимог.

Так, громадською думкою прийнято вважати сукупність загальноприйнятих та усталених у певному соціумі уявлень, оцінок і суджень стосовно суспільно значущих феноменів, подій, персоналій, проблематики тощо [2]. Це певний стан масової свідомості, спільне розуміння громадянами важливих для них явищ, подій і процесів. Як інститут демократичного суспільства, громадська думка має низку функцій, які впливають на характер її взаємодії з владою, що зводяться до контролю з боку громадськості за діяльністю влади, висловлення вимог і порад щодо покращення ефективності та якості здійснення діяльності органами управління, участь у прийнятті рішень з приводу тих чи інших проблем політики, що мають імперативний характер [2].

Попри існування критичних поглядів на цей інститут демократичного суспільства, починаючи з повного заперечення існування того, що зветься «громадською думкою» [3] й закінчуючи недовірою до нього, як реального ретранслятора дійсних настроїв суспільства [1, с. 87], мало хто виключає значимість та вплив громадської думки на суспільно-політичні процеси.

Поряд з цим, суб'єкти правозастосування є такими ж учасниками суспільно-правових відносин як і звичайні громадяни, а відтак, вони теж підвладні настроям того середовища, де вони живуть і працюють, а тому не можна применшувати фактор ухвалення ними рішень в угоду побутуючим в державі настроям суспільства [1, с. 86]. Але якщо у недавньому майбутньому такий настрої мій культивуватися протягом тривалого часу й тільки згодом бути втіленим у внутрішньому переконанні суб'єктів правозастосування, то в інформаційну еру такий вплив спроможний реалізуватися протягом нетривалого часу [4, с. 315]. І найкращим провідником цих настроїв є інтернет загалом та соціальні мережі зокрема. Іншими словами, якщо двері нарадчої кімнати до епохи інтернету були хоч формально закритими, то наразі, вони «заблоковані у відкритому стані» із-за доступу суб'єкта правозастосування до інтернету [5, с. 106]. Тож є закономірними нещодавні зміни в ряді процесуальних кодексів, де, серед іншого, було скасовано інститут нарадчої кімнати, вочевидь, як невинуватий в реаліях сьогодення [6].

Між тим вплив громадської думки на ухвалення дискреційних процесуальних рішень може здійснюватися не лише в суто інформаційній площині, але й через канали громадського контролю.

Так, у ст. 38 Конституції України закріплено принцип участі громадян в управлінні державними справами [7], який створює законодавчу основу для реалізації різних форм участі громадськості у функціонуванні системи судочинства. Зокрема у формуванні корпусу суддів, шляхом обговорень їх кандидатур перед обранням, а також у спосіб безпосередньої участі у здійсненні правосуддя, в якості присяжних та медіації, як способу альтернативного розв'язання спорів. Зрештою, громадський контроль у будь-якій демократичній державі є однією з важливих гарантій недопущення зловживань владою і використання її на шкоду суспільству та державі.

До того ж, право громадян контролювати владу, надавати оцінку ефективності діяльності органів публічної влади на сьогодні визнається головним фактором реального утвердження принципу народовладдя, закріпленого у ст. 5 Конституції України [8, с. 12], наявність механізмів якого суттєво звужує рамки можливостей свавільної реалізації дискреційних повноважень суб'єктами судочинства. І хоча громадськість не наділена повноваженнями перегляду та скасування судових рішень, однак вона (громадськість) може здійснювати моніторинг таких рішень і давати їм оцінку за певними критеріями [8, с. 15].

Звідси не випадковою видається увага до громадської думки у міжнародних документах, що регулюють стандарти здійснення правосуддя. Так, попри перший принцип суддівської етики (згідно з «Бангалорськими принципами поведінки суддів») про незалежність судових органів, зміст якого передбачає обов'язок судді здійснювати свою судову функцію, виходячи виключно з оцінки фактів, відповідно до свідомого розуміння права, незалежно від стороннього впливу, спонукання, тиску, погроз чи втручання (прямого чи опосередкованого) з будь-чийого боку та з будь-якою метою [9], у п. 27 Висновку № 3 (2002) Консультативної ради європейських суддів (далі КРЕС) йдеться, що судді не повинні бути ізольовані від суспільства, в якому вони живуть, оскільки су-

дова система може тільки тоді функціонувати належним чином, коли судді не втрачають відчуття реальності [10]. Тож така інтегрованість суддів у певний соціокультурний контекст, звичайно ж, не може не впливати й на характер прийнятих ними рішень [11, с. 151]; їхній світогляд та особисте переконання щодо справедливості формується на тлі відповідних уявлень, генерованих у соціумі, в межах якого відбувається становлення та функціонування їхньої індивідуальної правосвідомості [11, с. 4]. Одним з провідних факторів такого становлення є, як вже зазначалося вище, громадська думка.

Звісно, правозастосовні інституції влади ніколи не визнають будь-якого зовнішнього впливу на їхню незалежність й, вочевидь, заперечуватимуть навіть натяк на можливість такого впливу [5, с. 106]. Та тим не менше, суб'єкти правозастосування дійсно не відокремлені від суспільства й, відповідно, від тих чи інших превалюючих у ньому «трендів». До того ж, не є секретом, що одним з пріоритетних завдань правозастосовної системи є максимальне сприяння підвищенню рівня довіри з боку суспільства до її діяльності, а це, відповідно, є окремим стимулом до врахування думки громадськості при ухваленні дискреційних рішень [5, с. 106].

Ведучи мову про здійснення суддівського розсуду в умовах активізації суспільного контролю над функціонуванням судової влади, а також посиленого сучасними комунікаційними технологіями впливу медіа та громадської думки на хід та результати ухвалення процесуальних рішень, варто зауважити, що у тих випадках, коли позиція суду не відповідає очікуванням громадськості, не вбачається за доцільне «підлаштувати» перше під останнє, ані ігнорування таких очікувань, спираючись лише на «внутрішнє переконання» суддів. У цьому випадку видається більш слушним прагнути, щоб: по-перше, рішення суду було зрозумілим і переконливим для всіх учасників процесу; по-друге, мотивоване належним чином на перевірених та достатніх доказах і нормативних положеннях чинного законодавства; по-третє, таке обґрунтування не має залишати сумнівів у законності та обґрунтованості ухваленого рішення навіть у сторони, яка ним незадоволена. За таких умов, з одного боку, посилюватиметься авторитет судової влади та суспільна довіра до неї, тоді як з іншого – нівелюватиметься дистанція між офіційним законом та суспільними уявленнями про справедливість судочинства.

Окремо слід зазначити, що у сучасній фаховій науковій літературі вже досить усталеною є думка про те, що необхідною умовою належної та ефективної взаємодії судової влади та громадянськості є стійка, безперервна комунікація між ними, заснована на принципах діалогічності, партнерства і прозорості. До основних напрямів такої комунікації відносять: громадський контроль за діяльністю органів судової влади; підзвітність судової влади; інформування суспільства та влади; консультування судової влади з громадськістю та інше [12, с. 31-32].

Так, комунікативна діяльність судової системи здійснюється в різних формах та напрямках, основними з яких можна відзначити: пряму (особисту) комунікацію (безпосереднє спілкування суддів та працівників суду із громадянами, у спосіб створення в структурі судів відділів або окремих посад, відповідальних за прийом та інформування громадян, судових приймальень тощо); зв'язок з медіа (встановлення та підтримання партнерських відносин та співпраці з медіа різного спрямування, створення прес-центрів, структурних підрозділів в апаратах судів, відповідальних за зв'язки з медіа, проведення «круглих столів», прес-конференцій, брифінгів, публічних обговорень); просвітницькі (проведення особистих зустрічей з представниками різних соціальних груп, організація культурно-просвітницьких заходів, застосування «програм охоплення»); освітні (проведення загальних освітніх заходів, наукових конференцій, «круглих столів», брейн-рингів, постійно діючих платформ для обміну досвідом); експертно-консультаційна (створення і діяльність громадських рад, екзаменаційних комісій, проведення громадської та професійної експертизи) тощо [12, с. 31-32].

Окремо слід зупинитися на такій важливій формі прямого зв'язку судової влади із громадянським суспільством, яка потребує наразі особливої уваги, тобто «програми охоплення» (outreach programmes), концепт якої був запозичений із країн англосаксонської правової системи. Конкретні заходи, які використовуються в межах «програм охоплення», варіюються залежно від особливостей діяльності судової системи у відповідній державі, труднощів і викликів, з якими стикаються судові органи у своїй діяльності, а також кількості та якості ресурсів, необхідних для реалізації таких ініціатив [12, с. 31-32].

Так, як слідує з Висновку № 7 КРЕС [13], хоча відносини з окремими особами, які звертаються до суду, традиційно підтримуються самими судами, нехай і в неструктурований спосіб, суди ще у недавньому минулому неохоче встановлювали прямі відносини з представниками громадськості, не залученими до судових процесів. Публічність розгляду справ у тому сенсі, як це закріплено в статті 6 Європейської конвенції з прав людини [14], традиційно розглядалася як єдиний контакт між судами та громадськістю, що робило медіа для судів єдиною ланкою зв'язку. Такий підхід швидко змінився, а тому обов'язок безсторонності та незалежності, який є відповідальністю суд-

дів, сьогодні не може розглядатися як перешкода на шляху для судів у їхніх спробах відігравати активну роль в інформуванні громадськості, бо така роль є справжньою гарантією незалежності судової влади.

Відповідно КРЕС вважає [14], що держави-члени повинні заохочувати судові установи до активної ролі інформування громадськості через розширення та удосконалення «просвітницької ролі». Ця роль більше не може обмежуватися лише ухваленням судових рішень, а тому – на сьогодні суди повинні діяти вже як «речники» та «посередники». На думку КРЕС судді дотепер лише погоджувалися брати участь в освітніх програмах при їх запрошеннях, сьогодні необхідно, щоб вони самі ставали ініціаторами таких програм (п. 15).

Та крім спілкування через медіа, важливим є створення прямих зв'язків між судами та широкою громадськістю. Ідея полягає не в тому, щоб перетворювати суди на шоу, а в тому, щоб їхня робота була зрозумілою та відкритою. І хоча є цілком очевидною неможливість повної прозорості, особливо, коли йдеться про необхідність захисту ефективності розслідувань та інтересів учасників процесу, але розуміння того, як працює судова система, має, безумовно, просвітницьке значення та повинно зміцнити суспільну довіру до функціонування судів (п. 9).

За таких умов є очевидним, що з одного боку, сам процес ухвалення дискреційних процесуальних рішень отримує досить дієвий канал їхнього узгодження з громадською думкою, а з іншого – відчутно спрощується здійснення переконливого для суспільства обґрунтування таких рішень, оскільки, як вже відзначалося раніше, мірою налагодження двосторонньої комунікації між судовою владою та громадськістю підвищується рівень правової культури населення, а, відповідно, і зростає ймовірність належного сприйняття обґрунтованості дискреційних судових рішень.

Тож у Висновку № 7 КРЕС особливої уваги приділено системному викладенню рекомендацій щодо відносин судів із засобами масової інформації. Зокрема, у п. 33 перш за все підкреслено, що працівники медіа є повністю вільними при вирішенні того, які матеріали та яким чином мають бути представлені увазі громадськості. КРЕС підкреслює недопустимість перешкоджання засобам масової інформації критикувати організацію чи функціонування системи правосуддя й остання повинна поважати роль стороннього спостерігача, задля виявлення недоліків і конструктивної участі в удосконаленні судових процедур та якості послуг, які суди пропонують користувачам. Та разом з цим, зауважується, що медіа мають мати доступ до судової інформації та результатів слухань у спосіб, встановлений національним законодавством. КРЕС висловлює думку, що представникам як судової, так і журналістської галузей варто створити спільні етичні настанови щодо їхньої взаємодії та подання судових справ у засобах масової інформації. Щоправда, як свідчить досвід держав, у яких така система вже існує, судова влада все таки залишає за собою право визначати умови, в яких можуть робитися заяви для медіа щодо судових справ, тоді як журналісти, зі свого боку – виробляють власні принципи про висвітлення в ЗМІ справ, які перебувають у процесі розгляду. Мова йде про оприлюднення імен (або фото) осіб, які беруть участь у судовому процесі, а також щодо висвітлення судових рішень у справах, які є предметом підвищеного інтересу суспільства.

В той час КРЕС висловлює й певні застереження, викладені зокрема у п. 51 Висновку № 7, де мова йде про те, що попри безумовну цінність медіа, як «сторожового пса демократії», ЗМІ іноді можуть надмірно втручатися в приватне життя людей, руйнуючи їхню репутацію або порушуючи презумпцію невинуватості, тобто здійснюючи дії, щодо яких окремі особи мають юридичні підстави вимагати судового захисту своїх прав. Позаяк попит на сенсаційні статті та комерційна конкуренція серед ЗМІ несуть загрозу перебільшень та помилок, у кримінальних справах обвинувачені подекуди можуть публічно змальовувалися, як безумовно винуваті особи ще до того, як суд встановлював їхню провину. Відтак, у випадку їх подальшого виправдання, наведені вище повідомлення в медіа можуть завдати непоправної шкоди, яку жодним рішенням суду виправити неможливо. Тож на думку КРЕС судам необхідно знаходити баланс між конфліктуючими цінностями захисту людської гідності, приватності, репутації та презумпції невинуватості, з одного боку, та свободи слова, з іншого (п. 52). Видається, пошуки саме такого балансу мають складати ядро здійснення дискреційних повноважень в процесі вироблення й ухвалення процесуальних рішень в сучасних умовах розвитку громадянського суспільства та інформаційних технологій.

У своїх рекомендаціях КРЕС не оминула увагою й такий аспект діяльності суддів, як адаптація до конкретних викликів спілкування в соціальних мережах. Так, у Висновку № 25 КРЕС [15], серед іншого зауважує, що використання соціальних мереж породжує нові виклики й етичні проблеми, пов'язані з належністю розміщеного контенту й демонстрацією упередженості чи зацікавленості. З огляду на це, такі особливі обставини зумовлюють необхідність надзвичайної обачності з боку судді під час активності у віртуальному просторі. Адже поширення особистих відомостей здатне негативно вплинути як на його власну репутацію судді, так і загалом на довіру до системи правосуддя. Звідси, суддям слід утримуватися від обміну повідомленнями або будь-якої іншої комунікації

через соціальні мережі з учасниками судового процесу, їхніми представниками або широкою громадськістю щодо справ, які перебувають у їхньому провадженні, або тих, що потенційно можуть бути передані їм на розгляд. Те ж саме стосується й груп соціальних платформ, до яких вони належать, або людей, за якими вони стежать, і коментарів, які вони «лайкують» або «ретвітять», бо чим більше вони односторонні, тим більше людей можуть сприймати цих суддів не як незалежних і безпристрасних; захист авторитету та гідності посади передбачає утримання від будь-яких коментарів, які здатні викликати сумнів щодо належного виконання ними їхніх обов'язків (п. 71).

Як бачимо, наведені вище зауваження, перестороги та роз'яснення свідчать про те, що суб'єктам правозастосування не вдасться в умовах сьогодення й надалі залишатися відстороненими від суспільно-політичних процесів й з кожним днем їм прийдеться все глибше інтегруватися в громадськість, де вони живуть і здійснюють свою професійну діяльність. Тож у цих новітніх умовах надзвичайно важливо все таки забезпечити обґрунтованість дискреційних рішень, у спосіб правильного співвідношення між захистом прав особи та свободою слова. Це, власне, й має стати базовим орієнтиром при здійсненні дискреційних повноважень в умовах сучасної демократизації суспільства.

Висновки. Здійснення дискреційних повноважень суб'єктами правозастосування в умовах активізації суспільного контролю та посиленого сучасними комунікаційними технологіями впливу медіа та громадської думки на хід та результати ухвалення процесуальних рішень має супроводжуватися таким зрозумілим і переконливим обґрунтуванням цих рішень, що не залишало б сумнівів у їх законності та вмотивованості навіть у сторони, яка невдоволена прийнятим рішенням. Одночасно з цим, в міру того, як влада (зокрема суди) буде більше і відкритіше спілкуватися з громадськістю, а також обґрунтовувати свої рішення, тим тісніше сходитимуться думки державних установ та суспільства щодо того, наскільки ці рішення є законними та справедливими. При цьому, важливо, щоб така комунікація відбувалася в парадигмі балансу цінностей людських прав та свободу слова.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ванджурак Р. Вплив громадської думки на внутрішнє переконання суб'єктів правозастосування в процесі реалізації дискреційних повноважень. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2024. № 1(27). С. 82–91. DOI: 10.33270/01242702.82.
2. Розумний М.М. Громадська думка. Енциклопедія сучасної України / [редкол: І.М. Дзюба, А.І. Жуковський, М.Г. Железняк та ін.]. Київ: Ін-т енцикл. дослідж. НАН України, 2006. URL: <https://esu.com.ua/article-31955>.
3. Бурдье П. Практичний глузд. К.: Український центр духовної культури, 2003. 529 с. ISBN 966-628-068-X.
4. Кушакова-Костицька Н.В. Філософсько-правові засади розвитку інформаційного суспільства в Україні: монографія / наук. ред. М.В. Костицький. Київ: Логос, 2019. 346 с. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/17589>.
5. Ванджурак Р. Вплив постправди на суддівський розсуд: минуле, сьогодення, майбутнє. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2023. № 1 (25). С. 102–109. DOI: 10.33270/01232502.102.
6. Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та деяких інших законодавчих актів України щодо вдосконалення ухвалення та проголошення судових рішень. Закон України від 19.12.2024 № 4173-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4173-20#Text>.
7. Конституція України – Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
8. Кравчук В., Кравчук В. Громадський контроль судової влади як спосіб відновлення довіри суспільства до судів та суддів. *Актуальні проблеми правознавства*. 2016. Вип. 3 (7). С. 11–16. http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprpr_2016_3_4.
9. Бангалорські принципи поведінки суддів. Організація Об'єднаних Націй. 2006. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_j67.
10. Висновок № 3 (2002) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи щодо принципів та правил, які регулюють професійну поведінку суддів, зокрема, питання етики, несумісної поведінки та безсторонності. Консультативна рада європейських суддів. 2002. URL: https://court.gov.ua/userfiles/visn_3_2002.pdf.
11. Барак А. Суддівський розсуд. Київ: Центр учб. літ., 2022. 320 с. ISBN 978-611-01-2635-9.
12. Черповицька І.Ю. Напрями й форми комунікації громадянського суспільства і судової влади в Україні: загальнотеоретична характеристика. *Електронне наукове видання «Аналі-*

- тично-порівняльне правознавство». 2022. С. 25–32. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.01.4>.
13. Висновок № 7 (2005) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи з питання «Правосуддя та суспільство» (схвалений на 6 засіданні КРЕС (Страсбург, 23-25 листопада 2005 р.), документ № CCJE (2005), ор. № 7). URL: https://court.gov.ua/userfiles/visn_7_2005.pdf.
 14. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини) Конвенція, Протокол від 04.11.1950 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.
 15. Висновок № 25 (2022) Консультативної ради європейських суддів про свободу вираження поглядів суддів (Страсбург, 2 грудня 2022 року). URL: <https://rm.coe.int/ccje-opinion-no-25-2022-ukrainian/1680aaf353>.

Дата першого надходження рукопису до видання: 5.01.2026
Дата прийняття до друку рукопису після рецензування: 26.01.2026
Дата публікації: 2.02.2026

© Ванджурак Р.В., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0